

Paraula, missatge, responsabilitat

Josep Cuní

Periodista

Per començar, gosaré dir-los algunes quantes coses que segurament no són massa habituals que les digui una persona amb la imatge que jo pugui projectar; però no les dic per cridar només la seva atenció —que també; això en serà una conseqüència—, sinó que les dic perquè realment les penso. Les penso i me les crec.

No sóc capaç, no he estat capaç fins avui de dir, davant de l'alumnat universitari, davant del públic d'una conferència, davant dels participants d'un seminari, res que jo personalment no cregui de la meua feina i de la dimensió de la feina a la qual em dedico. Per tant, els prego que em creguin. Ho dic perquè no fos cas que tampoc en això no fos creïble, ja que no ho sóc quan dic que sóc tímid, per exemple.

Mirin, d'entrada —i per començar i anar al gra—, els diré que no seré jo qui els recordi les moltes i cada cop més sovintejades veus crítiques cap als mitjans de comunicació en general, els audiovisuals en particular i, de manera molt específica, la televisió. No cal que els citi Popper, no cal que els citi Bordieu, no cal que els citi Sartori, que han estat tres veus, tres intel·lectuals, que s'han caracteritzat, en el decurs dels darrers deu o quinze anys, per posar de manifest totes les grans mancances que el món de la comunicació audiovisual està començant a mostrar. I no perquè aquest món tingui mancances en ell mateix, que segurament en té, sinó que les que mostra són les mancances fruit dels buits que va deixant, perquè va abandonant responsabilitats.

Crec que no m'equivoco —res més lluny de la meua voluntat que pretendre ser profeta— si els dic que, si no fem un tomb entre tots plegats, cada dia, aquelles veus i les que surtin, i totes les seves, tindran més força i cada dia tindran més convicció per a ser crítics amb el món audiovisual; perquè cada dia, entre tots, els que ens hi dediquem, els estem donant més motius per a aquesta queixa i fins i tot goso dir per a la denotació del mitjà. I no m'estranyaria que, si això no canvia en un període relativa-

ment curt de temps que no sé xifrar, arribéssim a l'extrem d'acabar en el menyspreu més absolut cap al mitjà. I parlo específicament de la televisió, però alerto del perillós camí que està prenent la ràdio en aquest sentit.

Ara bé, aquesta tendència creixent a la crítica contrasta amb els alts nivells d'audiència que tenen els programes més blasmatos: d'aquí la multiplicació dels espais bruts, buits, frívols, intranscendents, grollers —per què no dir-ho— en la seva oralitat; d'aquí la tendència a l'homogeneïtzació d'unes graelles de programació que semblen instal·lades en la voluntat de provocar la rialla fàcil —allò que, en argot, es diu *el ha ha, he he—*, la superficialitat i el que a mi em sembla més preocupant, la inconsistència.

«Quin espectacle!», poden dir uns, i ho poden dir cofoiament, satisfactòriament; els diverteix. I és cert, tenen raó: quin espectacle! Tanta raó tenen aquests, però, com aquells que, amb veu més acusadora, emprin la mateixa expressió però canviant-ne el to i dient: «Quin espectacle...!» Tots dos han dit el mateix, però és evident que no volen dir el mateix.

En qualsevol cas, però, coincideixen —això sí— a afirmar que es tracta d'un *espectacle*, l'espectacle que té com a finalitat acumular audiència a qualsevol preu, sabent que la crítica negativa que es faci els serveix per a fer preferentment que se'n parli. Per tant, és la publicitat més fàcil a la qual tenen accés —i gratuïta.

Per tant, acaben motivant els desconexadors de l'espectacle i fins i tot els menys-tendidors de l'espectacle a convertir-se en potencials espectadors d'aquest mateix espectacle, que, per cert, en l'avaluació de l'audiència, també hi constaran, perquè com que aquesta valoració de l'audiència només es fa des d'un punt de vista quantitatiu i mai qualitatiu, no apareix mai l'apartat, l'epígraf, la nota a peu de pàgina que digui: «D'aquest percentatge, tants ho van veure però amb voluntat crítica»; això no consta, no se sap.

En definitiva, doncs, com que es fa constar només la quantitat, mai la qualitat, també es fa constar la fidelitat i mai la deserció. És el preu de l'espectacle; sí, senyores i senyors, és l'espectacle. L'espectacle que s'encomana, que s'escampa, que prolifera, que ja està arribant a la ràdio, havent sortit de la televisió, i que fins i tot fa que els mateixos diaris s'afanyin a buscar cada dia titulars més impactants i notícies més colpidores; sense acceptar —això no— que se'ls digui, que se'ns digui, que hem deixat de ser seriosos, que hem deixat de ser rigorosos, que hem deixat de ser creïbles i que, per descomptat, ja no som bons professionals.

Això no ho acceptarem mai. Per què? Perquè és l'espectacle. És l'espectacle que confon senzillesa amb simplicitat, que converteix el rumor en notícia, que parla molt per dir molt poc i que contamina fent creure que informa, i tot en nom de la ja

consagrada comunicació. És l'espectacle! És l'espectacle protagonitzat per informadors que esdevenen, que esdevenim, predicadors —radiopredicadors o telepredicadors, tant se val— i actors, això sí, enlairats a la categoria de *showman*.

Així doncs, permetin-me ara el que seria un sil·logisme —fàcil també—, però si acceptem que tot informador té alguna cosa d'actor —per tant de *showman*, per tant de comunicador, per tant de predicador—, podríem convenir, provocativament, que tots som uns exhibicionistes, i evidentment que ho som; perquè estem al servei de l'espectacle.

Bé, però, vostès em preguntaran «I què exhibeixen, vostès?», i jo també em pregunto «Què exhibim?»: exhibim la nostra pròpia superficialitat?, o exhibim la superficialitat de la societat a la qual ens adrecem?

Què exhibim?: la seva frivolitat, fent-la pròpia?, o, senzillament, una simplicitat que és la nostra, diguem que emmascarada perquè ja sabem actuar, i així dissimulem que ja no donem més de nosaltres mateixos? Per quin mètode teatral optem?: mètode Stanislavskij —immersió—?, mètode Bertolt Brecht —distància—?

Estem preparats per a ser més rigorosos?, per a ser allò que se'n diria *més professionals*?, o som només un producte més d'una mercadotècnia que busca, a qualsevol preu, l'èxit per l'èxit perquè, si no, no existim?

És, al meu entendre, en tot aquest context on l'expressivitat se'n ressent i l'oralitat en pateix, ja que hem convingut tots plegats a relacionar el llenguatge popular —per tant, el llenguatge que sentim i que fem nostre— amb el referent mediàtic de proximitat; és a dir, en definitiva, amb l'excusa per a intentar expressar-nos com creiem que s'expressa l'audiència en general, que vol dir també una audiència quantitativa, mai qualitativa —com ja he dit abans.

I així resulta que, si al carrer es parla d'una manera determinada i volem fer veure que ens sentim pròxims al carrer, ens convertim en col·legues de l'oient o de l'espectador potenciant que aquest ens sàpiga, ens senti o ens cregui un dels seus. Què millor, doncs, que comportar-nos, en aquest context, com un igual?

La coartada és perfecta, perquè això vol dir no haver-se de preocupar gaire ni per com parlem ni —més greu— de què parlem. Tot ens és donat en aquest joc i en aquesta coartada per l'escenari en el qual nosaltres hem d'actuar davant d'un públic al qual fàcilment hem entabanat. Però continuo preguntant i preguntant-me fins a quin punt no som nosaltres mateixos els dissenyadors d'aquest escenari que després convertim en l'excusa, com si ens el donessin els altres. Estem segurs que no hem volgut agafar al vol unes circumstàncies que ja ens eren propícies per a potenciar, així, la llei del mínim esforç i despreocupar-nos de cercar la paraula adient i, si és pos-

sible, poc ofensiva; perquè l'expressió grollera, per bé que popular, ja ens va bé i ens permet justificar-la amb el pretext que estem explicant la realitat del carrer tal com diem que s'explica al carrer?

Ens està passant —vostès són joves i no ho poden recordar—, com explicaven les actrius del cinema espanyol dels anys setanta, conegut com el de l'època del *destape*, que, en definitiva, es treien la roba perquè sempre ho justificava el guió. Com si el guió no es pogués fer d'una manera determinada en lloc d'una altra; com si el guió, sempre i inequívocament, exigís, per essència pròpia del mateix guió, que l'actriu s'havia de despullar.

Òbviament, tot això que he dit no és generalitzable, Déu nos en guard; però sí que és analitzable. I m'agradaria —amb la seva paciència—, una mica més, de fer-ho.

Mirin, jo sempre he estat partidari de la segona part de la frase històrica, que és aquella que diu «Puix que parla català, vejam què diu?»; perquè l'altra només serveix per a emmascarar. I ara em permeto un exemple que he vist aquest dies i que m'ha fet pensar, en el marc de preparar la conversa, que era il·lustrativa, encara que estigui reflectida a la premsa —als diaris— i no pertanyi a l'oralitat en l'aspecte audiovisual de què preferentment estem parlant avui aquí.

No sé si vostès s'han fixat en les cartes al director del diari *Avui*, que aquestes darreres setmanes n'hi ha hagut diverses en un sentit de crítica cap a l'Ajuntament de Barcelona per haver permès que la temporada del Grec s'hagi inaugurat amb l'obra de Bertolt Brecht i Kurt Weill, *La òpera de cuatro cuartos*, dirigida i lliurement interpretada pel senyor Calixto Bieito, i ho cito en castellà perquè la crítica era que es fes en castellà quan hi ha uns antecedents, que ja vénen dels anys seixanta, d'una adaptació al català, pels quals aquesta obra sempre ha estat titulada i coneguda a Catalunya com *L'òpera de tres rals*, que, d'altra banda, se n'han fet algunes versions. Totes les cartes al director venien en aquest sentit de crítica: «Sembla mentida que això no es faci en català!»; però era evident que, aquestes cartes, les han escrites persones que només n'han vist l'anunci i en poden haver llegit alguna cosa, però que no han anat a veure l'espectacle. Perquè qualsevol persona que hagués anat a veure l'espectacle la carta la faria dient: «I que dolent que és l'espectacle, independentment de la llengua en la qual es faci.» Però, en canvi, no hi entrem.

Per tant, a mi, el que m'interessa —i m'és igual que hagi estat feta en castellà—, sense tenir cap ànim de crític teatral ni musical, sinó tan sols com a espectador, és dir: «A mi em sembla una pèrdua de temps terrible lamentar que no s'hagi fet en català —i fins i tot potser ho celebro—, perquè, a la vista de com em va semblar d'horròs, no cal que s'hagi de fer en català.»

Ja sé que la normalització passa perquè, de tot, n'hi hagi també en català: coses bones i coses dolentes; ara, aquesta tendència que solem mantenir de la polèmica per la llengua, sense entrar en altres detalls que fan que allò que és analitzat sigui molt més criticable que no pas l'ús de la llengua, sempre m'ha fet una certa gràcia.

El meu gust personal es va veure ferit en aquest espectacle, i no perquè la paraula grollera sigui una constant, i no perquè la citació escatològica no desaparegui en cap moment de la veu dels actors i de les actrius, i no perquè les referències sexuals també en la mímica siguin una altra constant; sinó perquè, si analitzes aquest espectacle i li treus aquests tres referents —la paraula grollera, la citació escatològica i la mímica sexual—, t'adones que, lamentablement, pobre Bertolt Brecht, no han deixat res de la seva obra, absolutament res.

Llavors, què es pretén? Es pretén el que avui més s'imposa: provocar, senzillament provocar. I és fàcil provocar, és facilíssim; només cal —tots ho sabem— dir quatre coses aparentment fora de to, posar-hi fins i tot un èmfasi determinat en alguns moments puntuals i tot això ja va sol.

Entorn d'aquesta referència és on també vull posar un especial èmfasi, en aquesta conversa, en el sentit que la darrera paraula que s'ha posat en el títol és *responsabilitat*. I, en tot cas, voldria citar aquesta paraula després de *paraula*, per ella mateixa, i després de *missatge*, perquè estem en un moment en el qual els comunicadors hem trobat la coartada que no som responsables del que diem; perquè el dia que algú ens en vol fer ser, emparant-nos fàcilment en la llibertat d'expressió, com emparant-nos també fàcilment en el secret professional, resulta que acabem sense haver de donar mai cap explicació a ningú. I això no és just.

Però no és que no sigui just perquè jo estigui en contra de la llibertat d'expressió —que no és així, ans al contrari—, no és que jo vulgui que es vulneri el secret professional —no senyor, Déu nos en guard!—; l'únic que vull assenyalar és que una cosa és la llibertat d'expressió i una altra cosa és que jo la utilitzi, com alguns col·legues de Madrid van començar a imposar als anys vuitanta —i ja ha arribat aquí, de mica en mica, ara— que, a mi, la llibertat d'expressió com a comunicador em serveix per a dir-li «cul d'olla» al primer que passa, i que, en canvi, quan quatre mesos després de dir-li cada nit «cul d'olla» al president d'aquell club de futbol, ell, amb tota la raó, s'empenya i em posa una querella, llavors jo salto i dic: «No em respecta la llibertat d'expressió.»

No està escrit enlloc que la llibertat d'expressió ens converteixi a nosaltres en intocables; perquè la llibertat d'expressió té una justificació, i l'insult públic també la té, una justificació. Com a mínim, ha de tenir unes raons de fons; i, malgrat això, és

discutible que hagi de ser utilitzat des de la gran talaia que dóna un micròfon o dóna una càmera. I, si no, t'has d'atenir a les conseqüències.

Vostès em diran: «Per descomptat, s'obre una querella i ja està.» Sí, però aquí entrarien en un altre debat —que no és el d'avui— que és que, com la justícia va com va i és tan lenta, el dia que tu te'n canses i vas a posar una querella, fins que aquesta querella no és acceptada, i després no prospera, i després no es veu i no es sentència, resulta que passen dos o tres anys, i, òbviament, tampoc no esperis que aquell mitjà que t'ha estat insultant per veu d'aquell senyor o senyora determinats d'aquí a tres anys et demani públiques disculpes encara que ho digui la sentència. Perquè la sentència dirà, com a molt: «Llegirà vostè aquesta sentència a la mateixa hora que vostè el va insultar.» Bé, surt un full que ningú no entén, perquè està redactat en llenguatge judicial, i aquí pau i després glòria.

Al meu entendre, quan parlem de *paraula* en tot aquest món de l'oralitat, estem parlant de, senzillament, *dir*; però, és clar, quan dic *dir*, estic dient no *parlar per parlar*, que és un dels elements de confusió que es crea, *dir* vol dir —i aquí ve la segona part— el *missatge* que inclou aquesta paraula o que inclou l'oració formada de les paraules que la constitueixen. I aquest missatge és: a) què dic?, i b) com ho dic? Però, òbviament, hi ha una c): per què ho dic?

I la suma de *què dic?*, que ho he pensat abans, *com ho dic?*, que ho he estructurat i, sobretot, havent-me raonat a mi mateix i havent raonat amb qui s'hagi d'haver de raonar, *per què ho dic?*, em porta a una situació que és: a partir d'aquí, jo he d'assumir la responsabilitat del que dic. No faltaria sinó! Perquè, si no, què som?, de què servim?, què fem?, comuniquem... què?: l'insult gratuït, la paraula banal només feta per a provocar quatre rialles de complicitat? És això, realment, el que entenem per *comunicació* en els mitjans audiovisuals? No estem parlant del concepte de *comunicar* en un sentit tan ampli que sigui vàlid per a qualsevol circumstància; estem parlant de *comunicar* en els mitjans de comunicació—en aquest cas, audiovisuals—, que vol dir, en un entramat informatiu, que té unes finalitats determinades que —encara que ara no s'insisteixi en el fet que existeixen, que fins i tot ni se'ls citi— continuen existint, que és un servei públic, que és un principi bàsic d'una societat democràtica, que és un element per a la reflexió, per a l'anàlisi, per a la crítica, però sobretot que és un element per a l'enfortiment de la mateixa societat.

Estic parlant d'aquestes coses a partir d'una trilogia —aplicable, perquè li és pròpia, al món de la comunicació— dels mitjans de comunicació que respon a l'obligatorietat d'informar, formar i entretenir. I permetin-me que ara m'aturi un moment aquí: quan es diu «informar, formar i entretenir», n'hi ha que diuen: «Ja ho estem fent; estem entretenant.» No, no devaluem l'origen de la finalitat dels mitjans.

Aquest *entretenir* —aquest verb—, aquest *entreteniment* —aquest substantiu—, és a partir de la informació que forma; no de fer passar l'estona, no de fer bullir l'olla. *Entretenim* mentre *informem* i, alhora, *formem*, que vol dir: informem, expliquem, donem novetats, mentre, en transmetre aquestes novetats, ho fem de manera planera com perquè ajudin a formar-nos —als oients, als espectadors— un nou nivell, si em permeten, intel·lectual, i ho fem de manera tan agradable que, de passada, ens entreté. Però a partir d'aquesta trilogia —essència dels mitjans de comunicació audiovisuals—, compte!, qualsevol element d'entreteniment no perd de vista una funció formativa, ni tampoc una funció informativa.

Per tant, compte!, perquè, de tant en tant, en les justificacions que ens volen fer passar, ens venen bou per bèstia grossa, o ens venen gat per llebre —m'és igual l'exemple animal que vostès vulguin utilitzar.

Acabo: paraula, missatge i responsabilitat. Dir alguna cosa, com la dic i per què la dic, i sobretot assumir què he dit, com ho he dit i per què ho he dit.

La feina del periodista és subjectiva —no s'enganyin—; l'objectivitat no existeix. El periodisme va crear el concepte de *objectivitat*, que històricament estava molt bé i era molt creïble, però que, amb el temps, no dic que s'hagi demostrat que era una fal·làcia, però gairebé. Aquest concepte de *objectivitat* també s'ha manipulat, perquè l'hem convertit en un element de ser quan és només un element a perseguir.

Cap de vostès, ni jo mateix, podem ser objectius per més que ens hi esmercem. Com a màxim, podem anar a la recerca de l'objectivitat; però és com una mena d'utopia, no es pot complir mai. Per què? Doncs, d'explicacions, n'hi ha moltes: des de les purament gramaticals o filològiques, fins a les interpretatives de la teoria de la comunicació; des de «com jo sóc el subjecte d'una oració mai puc ser-ne l'objecte, a l'hora de fer l'anàlisi, perquè si sóc l'objecte no puc analitzar-ho», fins al fet de dir: «Escolti, jo no em puc despendre —què més voldria— dels meus pensaments particulars a l'hora d'enfocar una notícia determinada; jo intento deixar els meus prejudicis, les meves manies, les meves temptacions, a la tauleta de nit quan em llevo cada matí, ja ho intento, però no sóc capaç de fer-ho, perquè no és humà poder-ho fer.»

Per tant, acceptem que el periodista sempre és subjectiu. Una altra cosa és que lluita perquè aquesta subjectivitat no el domini i domini la informació, i la seva professionalitat està basada a saber moure els mecanismes per a reduir la subjectivitat tant com pugui i tant com sàpiga; mecanismes que hi ha dies que utilitzes més bé que uns altres, voluntat que hi ha dies que tens més a flor de pell que uns altres.

Des d'aquesta subjectivitat del periodista també hem d'analitzar que, quan enviem un missatge —i d'aquí el concepte de *responsabilitat*—, també hem de tenir en

compte la subjectivitat del receptor; perquè, a diferència de la lluita contra aquesta tendència del periodista, l'espectador, l'oient no té cap responsabilitat de lluitar contra la seva pròpia subjectivitat, ans al contrari, s'hi recrea, i fa molt bé. Entén una notícia també des de la seva pròpia i absolutament legítima ideologia, i en un moment determinat li ballaran o no li ballaran les idees, li trontollaran o no li trontollaran els seus principis ideològics; però suposant que li trontollin, quan torni a l'estabilitat, si no s'ha mogut, dirà: «Escolti, vostè, a mi, em dirà el que vulgui, però això jo ho entenc d'una manera diferent de com vostè m'ho està explicant a mi.» Aquí entrariem en una altra anàlisi, de per què s'estableix un nivell de comunicació global entre un ésser comunicador determinat i un sector de públic també determinat: pot ser per afinitat, com pot ser també per rebuig; perquè l'ésser humà, en tant que morbós i masoquista per naturalesa, de vegades necessita que li toquin el crostó per a reaccionar.

Hi ha un exemple claríssim d'això, que trobem en el món del futbol, en el cas de José María García, de qui es deia que era anticuler perquè era el fuet nocturn de Núñez cada dia. El culer se l'escoltava cada nit per poder-lo insultar; però l'endemà tornava a escoltar-se'l, perquè li agradava que l'insultessin.

Ens movem sempre —i això, òbviament, matisa algunes de les coses que he dit abans, però no les anul·la— en una permanent combinació de condicionants, i aquestes combinacions de condicionants són les que també s'han de tenir presents en el moment d'intentar o pretendre comunicar, especialment per la via de l'oralitat, i sovint s'obliden.

Diuen els clàssics que «la millor improvisació és aquella que està degudament preparada». Estàriem aquí —i això ho explico, a la universitat, als meus alumnes que em volen escoltar— davant d'una altra mala utilització de la paraula *improvisar* en els mitjans de comunicació; perquè, no sé com, hem arribat a creure o a fer creure que *improvisar* vol dir: «Hola, bona tarda. Doctor Martí (*adreçant-se al moderador*), de què vol que parli? I aquí sóc, i ja diré alguna cosa.» No!, això no és improvisar. *Improvisar*, en el sentit estricte de l'expressió en els mitjans de comunicació oral —perdó, rectifico: quan un té un micròfon o un públic al davant—, vol dir: «Escolti, potser sense la necessitat de llegir-ho tot fil per randa, fent punts i fent comes, dir quatre coses més o menys ben estructurades però que responen a un coneixement previ d'allò de què parlo.»

Jo els asseguro que, si arribo aquí sense saber de què he de parlar i em demanen que parli de la física quàntica, els agrairé la invitació; però la meva intervenció durarà exactament el temps de l'agraïment per haver vingut o per haver-me convidat. Ni

un segon més. De la mateixa manera que, si em conviden a parlar de macramé, també tardaré exactament igual; ni un segon més.

Dic això perquè els mitjans de comunicació audiovisuals s'estan acostumant a jugar a aquesta versió tergiversada de la improvisació: «Obre el micròfon, comencem; alguna cosa sortirà perquè, com que jo ja sóc graciós, de segur que riuran igualment, encara que sigui només pel fet de veure'm la cara.» Bé, això passa; i què més? I quan dic aquest «i què més?», pregunto: «I què més hi fa vostè, aquí? Perquè si ja hem de riure només pel fet de veure-li la cara, per a això podem fer un festival de mim. Si vostè obre la boca i emet sons—és a dir, parla—, què dirà?, per què ho dirà? Digui el que vulgui, digui-ho com vulgui.»

En els mitjans públics, crec que aquest segon apartat hauria de ser molt matisable, sobretot quan parlem de qualitat lingüística, que aquest també és un altre aspecte que valdria la pena que, en un altre moment, algú altre s'hi endinsés una mica; perquè estem en un moment d'una regressió altament—des del meu punt de vista—preocupant. No dic «perillosa», però sí «preocupant».

Amb la mateixa excusa que deia abans—«Oh!, si el carrer parla així...»—: «Escolti, però vostè no ha vingut aquí per parlar com el carrer; vostè, en principi, cobra—anem per la via mercantil i econòmica— per ajudar a il·lustrar, en el millor sentit de la paraula, el carrer. Perquè, si no, tal com és vostè pot ser el primer que ara passi pel carrer. Si es tracta d'això, per què hi és vostè i no hi és aquella senyora que passa ara o aquell senyor que he vist fa tres quarts d'hora?» «Oh, jo tinc uns coneixements que no té aquella persona.» «Bé, com els expressa, aquests coneixements? Perquè la seva obligació, a part de tenir aquests coneixements, és saber-los expressar, transmetre.»

No és cert que *comunicar* vulgui dir 'identificar-me tant amb l'altre com perquè jo li usurpi el paper'. Això no és comunicar, no està escrit enlloc. *Comunicar* vol dir 'fer-se entendre', *comunicar* vol dir 'transmetre', vol dir 'seduir' i 'crear una complicitat' com perquè vostè, que té la paciència i sobretot la voluntat d'escotar-me o de veure'm, aprengui alguna cosa del que jo dic. No dic «de mi», dic «del que jo dic»; perquè el que jo dic obeeix a uns fets, a unes circumstàncies, a unes situacions, que vénen d'unes fonts i per als quals a mi m'han format, m'han il·lustrat; m'han ensenyat a saber-los transmetre.

Per tant, si jo em moc en els orígens d'aquest concepte, jo no puc dir allò que vull i, sobretot, no puc dir-ho com vull; la qual cosa no vol dir que ho digui d'una manera tan estranya que no m'entengui ningú, i amb un argot—adequat al tipus de notícies que doni— tan abstracte que tampoc no m'entenguin, perquè llavors és evident que no hi ha comunicació. Però que m'entenguin no vol dir necessàriament

que hagi de parlar com el primer que passa pel carrer. M'hi haig d'aproximar tant com pugui, perquè m'ha d'entendre qui passa pel carrer; però m'ha d'entendre a partir d'un nivell que a ell també li sigui suficientment il·lustratiu per a entrar en el concepte de *formar*, que continua o hauria de continuar marcant els mitjans audiovisuals.

Si és així, si ho fem per la via fàcil —que, d'altra banda, és l'originària—, no hem de tenir cap mena de por d'assumir les responsabilitats. Sempre, fins ara, tothom les havia assumit.

Per què ara les hem deixat d'assumir? Voleu dir que no hem deixat d'assumir aquestes responsabilitats, senzillament, perquè no estem segurs de fer-ho bé? I, per tant, ens resulta molt més còmode buscar aquella cuirassa, a la qual abans al·ludia, i emparar-nos en ella?